

Több szakmában, de évről évre egyre kevesebben dolgoznak közmunkásként Magyarországon. A kormány ugyanis radikálisan faragja létszámukat és az utánuk járó állami támogatást is – írja a hvg.hu.

„Én nagyon sajnálom őket, hová mennének, itt a környéken nincs semmi” – mondja elbocsátott társairól egy sepregető közfoglalkoztatott a a Csongrád megyei Csanádpalota polgármesteri hivatala előtt. Egy másik asszony szerint zűrzavar van, ő maga már nyugdíjas ugyan, de könyvelői képesítéssel pár évvel ezelőtt is kénytelen volt a közfoglalkoztatást vállalni, mert hiába kerestek könyvelőt a helyi hivatalban, a kora miatt nem vették fel. „Ezt jól eldöntötték ott, valahol fent” – mondja sejtelmesen egy férfi az utcára nyíló asztalos műhelyben, amely szintén az önkormányzathoz tartozik.

A mintegy háromezer lakosú településen tavaly még több mint kétszázan dolgoztak közmunkásként. Nem központi létszámcsökkentési intézkedések miatt kellett harmadára lehúzni az állam finanszírozta munkahelyek számát, hanem a város csődközeli helyzete miatt decemberben eleve kevesebb helyre pályázott az önkormányzat. Így alig maradtak, de a munka nem lett kevesebb.

A Sanyit elküldték, ő meg nem fogadta el a munkaügyön, amit kiközvetítettek neki, most nem tudom, mi van vele, biztosan napszámba ment – mondja a létra tetejéről egy közmunkás. Éppen a parkban mázolják a kerti bútorokat, nekik megmaradt a helyük a közfoglalkoztatásban.

A száznál is több szélnek eresztett többsége nem kapott helyben munkát, páran az olasz tulajdonú tótkomlói cipzárgyár helyi részlegébe jelentkeztek felvételre, de itt összesen csak huszonöt álláshely volt. A többiekről gondolják úgy, hogy napszámba szegődhettek. Hogy ősszel-télen, amikor véget érnek a mezőgazdasági munkák, mi lesz velük, azt nem tudni.

„A nagylaki polgármester a Facebookon keres közmunkásokat” – dobja be a témát a másik közfoglalkoztatott. „Négy-öt embert keresnek, de nem fizetik az útiköltséget” – teszik hozzá. Nagylak tíz kilométerre van Csanádpalotától, a busz oda-vissza öt-hatszáz forintba kerülne naponta, így csak az utazás tízezerből jönne ki egy hónap alatt, és akkor mindjárt negyvenezer maradna az ötvenezer közmunkás fizetésből. Így még a közmunka nélkül maradtak is meggondolják, hogy elszegődjenek, akkor inkább ők is kimennek a környékbeli gazdákhöz a földekre.

„Az egyik szemem sír, a másik nevet” – magyarázza a szokatlan hirdetést feladó nagylaki polgármester, Locskai Zoltán. „Tavaly tizenhat emberünk volt, most maradt nyolc” – folytatja a félszáz lakosú falu polgármestere, aki azon van, hogy mindenki állást találjon legalább minimálbérért, de közben azzal is küzd, hogy a település feladatait elvégezze valaki.

„A fűnyírástól kezdve az idősök támogatásáig sok feladatban részt veszünk, de hiányoznak az emberek” – magyarázza a polgármester, miért kínált fel Csanádpalotán élőknek is közfoglalkoztatást.

Úszómestertől könyvtárosig

Az utóbbi időben több hiányszakmában is feltűntek a közmunkások. Úszómester, könyvtáros, vendéglátós – csak néhány olyan állás, ahol az állam, az önkormányzatok, illetve a vállalkozók így spórolnak a munkavállalók után fizetendő járulékokon.

Míg 2016-ban volt olyan hónap, hogy 240 ezer embert foglalkoztattak közmunkásként, mára nagyjából 100 ezerrel kevesebben lettek. A Magyar Szakszervezeti Szövetség elnöke, Kordás László megerősíti tapasztalatainkat: szerinte ilyenkor, tavasszal, aki csak teheti, a mezőgazdaságban vállal idénymunkát, és ősszel tér csak vissza a közmunkába.

Eddig legalábbis megtehették ezt. A kormány azonban úgy döntött, átalakítja a rendszert, mondván, túl sokan és túl hosszú időt töltenek közmunkában. Egy tavaly márciusi kormányhatározat alapján 2018 júliusától 3 éven belül csak 1 évig lehet majd valaki közmunkás.

Ennek nem csak a spórolás a magyarázata, de az is, hogy az iparban ma már akkora a munkaerőhiány, hogy az visszafogja a gazdaság növekedését. Az Európai Bizottság idén márciusban kiadott, Magyarországról szóló jelentése már nem csak az alacsony fizetések miatt kritizálta a közfoglalkoztatási programot, de azért is, mert a közmunkás túl sok, a szakmunkás túl kevés, ez pedig veszélyezteti az ország termelékenységét.

A kormány azt szeretné elérni, hogy 2020-ig fokozatosan 150 ezerre csökkenjen a közmunkások létszáma. „150 ezer közmunkás nyáron sok, télen kevés” – reagált a szakszervezeti szövetség elnöke, aki úgy látja, sokan kerülhetnek majd bajba, ha a kormány végleg elengedi a kezüket. Kordás László szerint a közmunka nem lenne rossz, ha közben lenne lehetőség tanulni: befejezni az általános iskolát vagy szakmát szerezni. Korábban tartottak ugyan képzést közmunkásoknak, ez azonban az elnök szerint „egy marhaság volt, semmire se lehetett menni vele a munkaerő-piacon”.

A kormány mégis kitart amellett, hogy aki csak tud, menjen át a nyílt munkaerőpiacra. Ezt elhelyezkedési juttatással, munkavédelmi akciótervvel és a megváltozott munkaképességűek támogatásával ösztönöznék.

És azzal, hogy – nevelési célzattal – nem ad fizetésemelést a közmunkásoknak. Napi 8 óra közmunkáért évek óta havi bruttó 81 ezer 530 forint jár. Ebből valamivel több mint 50 ezer forint marad. Nehéz innen kitörni.

Akinek a falu széle a vizesárok

A KSH adatai szerint 2018 első 3 hónapjában 4 millió 180 ezer embernek volt piaci állása. Ez 125 ezerrel több az előző év azonos időszakához viszonyítva. Ebből akár arra is következtethetünk, hogy a közmunkások egy részének sikerült elhelyezkednie az elsődleges munkaerőpiacon. Ezt erősítheti meg az Európai Bizottság felmérése is, eszerint tavasszal valamelyest mérséklődött a feldolgozóipar munkaerőhiánya, igaz, a cégek több mint háromnegyede továbbra is küzd azzal, hogy nincs elég hadra fogható szakember az országban. Szintén a KSH közölte: tavaly a legalább 5 embert foglalkoztató vállalatok valamivel több mint 73 ezer üres álláshelyet jelentettek. A versenyszférában 53 ezer 600 poszt volt betöltetlen.

Ahol ekkora a munkaerőhiány, ott azok is tudnak a versenyszférában érvényesülni, akik korábban esetleg nem kellettek. Komjáthi Imre, a Közmunkások Szakszervezetének társelnöke a hvg.hu-nak azt mondta, azoknak van erre esélye, akik közelebb laknak a városokhoz.

A szakszervezetet épp a napokban keresték meg azzal, hogy segítsen embert találni erdészeti munkára, gépkezelésre. A cég az utazás költségeit és a munkásszállást is fizette volna. Csakhogy a keleti határ mentén élők, távol a várostól nehezen mobilizálhatók, nem hajlandóak elhagyni a szülőfalujukat. Komjáthi Imre úgy fogalmazott, „nekik a falu széle már a vizesárok”. Ördögi kör.

„Nagy a baj” – hangzott el két hete a siklósi önkormányzat testületi ülésén. Marenics János, a város polgármestere arról tájékoztatta a lakókat, hogy drasztikusan csökkent a közmunkára jelentkezők száma. Azt mondta, ha ez így folytatódik, nem lesz, aki lenyírja a fűvet a várkertben, a fürdő előtti területen és a futballpályán. Négy éve még 120 közmunkás dolgozott a városban, most 35.

A Népszava beszámolója szerint hasonlóan nehéz helyzetben van a Baranya megyei Kőrös is: itt 55 közmunkás kezdett, 25 maradt. Sokan azért mentek el, mert nehéznek találták a munkát a fóliasátorban, a kertészetben vagy az állatok között. A létszámcsökkenésnek azonban anyagi vonzata is van: a település az utóbbi két évben 9 millió forinttal kapott kevesebbet a fejlesztési alapokból.

Amíg kell, lesz, de nem annyi, mint eddig

És a támogatás a jövőben tovább csökkenhet: 2017-ben a kormány 325 milliárd forintot szánt közfoglalkoztatási programokra, idén már csak 225 milliárdot, 100 milliárddal kevesebbet. Úgy kalkulálnak, ha kevesebb a pénz és kevesebb a poszt, a végén kevesebb lesz a közmunkás is. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint idén márciusban 121 ezer olyan álláshelyet hirdettek meg, amelyre közmunkások jelentkezhetnek. Tavaly ez a szám 197 ezer volt. Ha a szűkítés ebben az ütemben folytatódik, éves átlagban akár már idén meglehet a 2020-as cél: a közmunkások száma 150 ezer alá mehet.

Van azonban olyan hely, ahol szükség van a munkaprogramra. Csanyteleken, Csongrád megye másik csücskében nagyjából ötven közmunkást alkalmaznak. Itt olyan nagy létszámban, százharmincan voltak a munkanélküliek, akikből a közfoglalkoztatottak csaknem hatvan fős körét folyamatosan pótolni tudják, hogy a létszám egyelőre változatlan.

A településen folyik mezőgazdasági program, ebben dolgozik a közfoglalkoztatottak nagy része, bár Forgó Henrik polgármester szerint egyre kevesebben végzik a dolgukat a kellő szakértelemmel. Forgó szerint ha ebben az ütemben mennek el piaci munkahelyekre az eddig közfoglalkoztatásban dolgozók, akkor talán jövőre kezdődik egy csökkenő tendencia, de a feladatokat még akkor is, jóval kisebb létszámmal, el tudják majd végezni.

Lázár János távozó kancelláriaminiszter tavaly májusban, egy Kormányinfón azt mondta: addig lesz közfoglalkoztatás Magyarországon, amíg szükség lesz rá.

A választási kampányban lényegében ezt erősítette meg Orbán Viktor is: a miniszterelnök a Baranya megyei Vajszlón közmunkások előtt kijelentette, a következő években is folytatják a közmunkaprogramot.

Sok településen nincs is más esély a túlélésre. Északkelet-Magyarországon, a Tiszántúlon és a Dél-Dunántúlon függnek leginkább a közmunkától: innen – pénz híján – sem elköltözni, sem ingázni nem lehet. A Dél-Dunántúlon van olyan járás, ahol minden 5. munkaképes korú közmunkás és alacsonyan iskolázott. Ugyanitt a regisztrált munkanélküliek aránya 15 százalék. Vagyis: ahol sok a közmunkás, ott sok a munkanélküli is. Közöttük sok a fiatal: az MTA Közgazdaság-tudományi Intézetének kutatása szerint Szabolcs és Békés megyében a 20 és 24 év közöttieknél 8 százalék a közmunkások aránya.

Azzal, hogy a kormány szigorítja a közmunkaprogramot, a munkaerőhiány pedig keresetnövekedéssel jár, valószínűleg tovább romlik majd a közmunkások iskolai végzettség szerinti összetétele. A KSH adatsorából kitűnik, 1 év alatt 51-ről 55 százalékra nőtt azok aránya a közmunkások között, akik csak az általános iskolát végezték el.

A Nemzetgazdasági Minisztérium 2017-es felmérésére hivatkozva mégis ragaszkodik ahhoz, hogy 70 ezer közmunkás kényelemből nem keres magának piaci állást. Az ő kezüket egészen biztosan elengednék. A többieknek azonban nem marad más választásuk, csak a közmunka.